Hallituksen vuosikertomus 2023 Eduskunnan kannanotto EK 22/2021 vp – O 4/2021 vp – TrVM 2/2021 vp

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

Tarkastusvaliokunta

Yksikön päällikkö Jukka Nummikoski

4.6.2024

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Ministeriön näkemys kannanoton toteutumisesta

Eduskunnan kannanotto EK 22/2021 vp – O 4/2021 vp – TrVM 2/2021 vp:

Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja selvittää, kuinka niin sanotun yksi yli yhden -periaatteen toteutumista voidaan edistää koko valtionhallinnossa. Eduskunta pitää tärkeänä selvittää menettelytapaa, jolla sisäisen tarkastuksen ja myös Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen havaitsemista, valtion viraston tai laitoksen ylintä johtoa koskevista epäkohdista, voitaisiin ilmoittaa kyseisen viraston tai laitoksen operatiivisesta johdosta riippumattomalle taholle. Myös ulkoisen tarkastajan tiedonsaannista tulee tässä yhteydessä huolehtia.

- Tulosohjaajat valvovat ja huomioivat mm. riskienhallinnassa (vuosikello / tilinpäätös)
- Tilinpäätöksessä raportoidaan väärinkäytökset omassa luvussaan
- Virastot raportoivat ylimmän johdon matkasuunnitelmat- ja laskut 6 kk välein ministeriölle
- Virastot ovat itsenäisiä kirjanpitoyksiköitä ja noudattavat omia työjärjestyksiään ja taloussääntöjään
- Otettu käyttöön Palkeiden tarkastuspalvelu matkalaskujen osalta koko TEM:n hallinnonalalla
- Mahdollisista väärinkäytöksestä ja poikkeamista raportoidaan VTV:lle
- Tilinpäätöskannanotossa ministeriö ottaa vuosittain kantaa VTV:n tarkastushavaintoihin.
- Ilmoittajansuojelulain mukaiset ilmoituskanavat on otettu käyttöön TEM:n hallinnonalalla.

Ministeriön näkemys taloushallinnon prosessien ja kontrollien toimivuudesta hallinnonalalla

Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että aika-ajoin julkisuuteen tulee tietoja valtionhallinnossa ilmenneistä valtion varojen väärinkäytöksistä. Valiokunta pyytää asiantuntijaa tästä näkökulmasta arvioimaan sitä, kuinka hyvin ohjeistus, sisäiset kontrollit ja valvonta toimivat ministeriön hallinnonalalla ja millaisia kehittämistarpeita näissä on. Valiokunta pyytää ministeriötä myös kertomaan kuinka havaittuihin väärinkäytöksiin puututaan.

- **Ohjeistus:** Yleiset ohjeet perustuvat talousarviolakiin- ja asetukseen. Nykyistä ohjeistuksen sisältöä ja määrää voidaan pitää riittävänä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan säädöspohjaiset kehittämistarpeet on tunnistettu Valtiovarain controller -toiminnon (VVC) koordinoimassa kehittämistyössä.

- **Sisäiset kontrollit ja valvonta:** Valtiontalouden tarkastusvirasto ei ole havainnut vakavia puutteita hallinnonalalla, yksittäiset väärinkäytökset ja poikkeamat on raportoitu virastojen tilinpäätöksissä, kontrolleja ja valvontaa käsitellään tulosohjauksen yhteydessä.

- **Kehittämistarpeet:** VVC:n sisäisen valvonnan malliohje on lausuntokierroksella 05/2024 (Lausuntopyyntö sisäisen valvonnan toimintaohjeesta ja arviointikehikosta, VN /30208/2023), Osaamisen ja koulutuksen lisääminen (e-oppivakurssit), Talousarviolaki (423/1988) – ja asetus (1243/1992) tulisi päivittää ja tarkentaa ainakin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta (3 linjan malli). Valtion varojen väärinkäyttö tulisi lisätä ilmoittajasuojelulain soveltamisalan piiriin.